

THE MODERN STATE OF LATENT VICTIMITY IN UKRAINE

Khristich I. O.

The concept of latent victimity personality, state of it in Ukraine on the modern stage and prospects of its reduction, is considered. Displace attention on that on its state the lacks of criminal process influence and the ways of its perfection offer with the aim of the real reduction of latent victimity.

Key words: *victimity, latent victimity, personality, a victim from a crime, prevention of crime, prevention of criminality.*

УДК 342.95

МИТНИЙ РЕЖИМ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

*М. Г. Шульга, кандидат юридичних наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Досліджено митні режими та їх вплив на митну політику. Особливу увагу приділено розкриттю внутрішнього змісту митного режиму, що зумовлює можливість переміщення під нього товарів і транспортних засобів.

Ключові слова: *митний режим, умови, обмеження, статус, товари, транспортні засоби.*

Постановка проблеми. Митна політика, як правило, визначається складовою внутрішньої та зовнішньої політики держави. Як складова частина зовнішньої політики України митна політика слугує забезпеченню та реалізації зовнішньополітичних завдань та інтересів держави, у разі необхідності захищає національну економіку від негативного зовнішнього впливу, сприяє створенню умов для інтегрування української економіки у світове господарство. Історично вона стала першою формою державного регулювання зовнішньої торгівлі. Митна політика як інструмент і засіб вирішення внутрішньої економічних завдань у сучасних умовах набуває приватизації, формування та розвитку ринкових відносин особливого значення. Її головне завдання — сприяти забезпеченню економічної безпеки держави, під якою розуміється стан економіки, що гарантує достатній рівень соціального, політичного та

оборонного існування і прогресивного розвитку, невразливості незалежності економічних інтересів.

У ст. 5 нового Митного кодексу України (далі — МК України 2012 р.) визначено, що митна політика як система цілей, принципів, функцій, напрямів, засобів і механізмів діяльності держави реалізується через: механізм тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, участь у митних союзах, зонах вільної торгівлі та міжнародних договорах (конвенціях) з митних питань; встановлення порядку переміщення товарів через митний кордон України та здійснення митного контролю; законодавство України з питань державної митної справи [1]. Формування і реалізація митної політики — складний процес, що протікає за участю всіх трьох гілок державної влади — законодавчої, виконавчої та судової, а також зацікавлених підприємницьких кіл. Сутність митної політики виявляється в митно-тарифному законодавстві, нетарифних заходах, укладенні митних конвенцій, організації митних союзів, створенні вільних митних зон тощо.

Митна політика як цілеспрямована діяльність держави з регулювання зовнішньоторговельного обміну (умови переміщення та оподаткування, обсяг, структура) реалізується через встановлення відповідних митних режимів переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон. За допомогою митних режимів здійснюється державний вплив на розвиток зовнішньоекономічних відносин. Як державою позначена спеціальна система заходів та які методи (засоби), що забезпечують застосування інструментів митного регулювання (складова митного режиму) використовуються, — така й митна політика держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з правовим визначенням митних режимів, залишаються й досі малодослідженими та дискусійними в юридичній науці взагалі та митному праві зокрема. Звичайно, митні режими певною мірою були предметом науково-теоретичних досліджень. Проте більшістю правознавців вони розглядаються як один із видів адміністративних режимів. Такий підхід відбивається в наукових працях Д. Бахраха, О. Альохіна, К. Сандровського, О. Козиріна, С. Ківалова, М. Матузова, О. Малька, О. Нападистого та ін. У свою чергу визначення адміністративних режимів походить з визначення правових режимів. Не ставлячи перед собою завдання дослідити трансформацію їх визначень, відзначимо, що правовий режим: а) являє собою різновид соціального режиму; б) встановлюється на законодавчому рівні; в) є особливим порядком правового регулювання; г) в його основі лежить заборона, дозвіл або позитивне зобов'язання; г) виражає ступінь юридичного регулювання, наявність обмежень та пільг; д) установлює певні межі (тимчасові і просторові) його застосування відповідно до конкретних видів суб'єктів та об'єктів [2]. Звичайно, митному режи-

му притаманні всі зазначені ознаки. Як правило, в юридичній літературі на підставі цих ознак встановлюються особливості митних режимів. Щодо впливу на них митної політики держави зустрічаються загальні висновки. Наприклад, С. Ківалов вказує на те, що сукупність правил, які встановлюють митний режим, визначається нормами міжнародних угод, правовими нормами національного законодавства та нормами з технічним змістом, які регулюють права й обов'язки осіб у зв'язку з переміщенням товарів та інших предметів через митний кордон [3, с. 20]. С. Ківалов та Б. Кормич у спільному підручнику зазначили, що митна політика нерозривно пов'язана з порядком переміщення товарів і транспортних засобів через державний кордон, оскільки вона, виходячи з конкретних цілей і завдань, що стоять перед нашою державою, визначає головні цілі і функції діяльності митних органів [4, с. 33]. Цікавою є робота економічного профілю О. Гребельника. Дослідивши закономірності розвитку зовнішньої торгівлі, він звернув увагу на перехід від звичних форм, таких як експорт або імпорт, до широкого використання нових форм (угоди на компенсаційній основі, франчайзинг, зустрічні закупівлі, угоди типу «світч», «офсет»); ускладнення процедури митного врегулювання зовнішньоторговельних зв'язків з метою забезпечення диференційного підходу до переміщення товарів через митний кордон. У цій роботі знаходимо функції, які виконують митні режими, а саме: встановлюють порядок переміщення товару через митний кордон залежно від його призначення; визначають умови перебування на/поза митною територією; встановлюють рамки, у яких може використовуватися товар; регламентують права й обов'язки особи, яка переміщує товар; визначають вимоги до товару, який розміщується у конкретний режим. Розглянуто деякі аспекти сучасних концепцій міжнародної торгівлі та митно-тарифні аспекти економічної інтеграції, що здійснює прямий вплив як на визначення митної політики держави, так і на застосування митних режимів [5, с. 478, 470, 574, 582–584]. Таким чином, установлення митних режимів у контексті з визначеною державою митною політикою не буде зайвим, особливо у зв'язку зі вступом в дію МК України 2012 р.

Формулювання цілей. Мета статті полягає в аналізі законодавства та наукової літератури щодо організаційно-правового визначення митних режимів, окреслення їх місця у митній справі, з'ясування форм і методів митної політики стосовно визначення порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, умов їх знаходження на митній території країни та поза її межами. Відповідно до означеної мети вирішуються такі завдання: визначення поняття митного режиму; класифікація митних режимів відповідно до нового МК України; структура та зміст митного режиму; умови митного режиму (обмеження, заборони, вимоги) у контексті відображення митної політики.

Виклад основного матеріалу. МК України 2012 р. у ст. 70 встановив, що з метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються митні режими:

- 1) імпорт (випуск для вільного обігу);
- 2) реімпорт;
- 3) експорт (остаточне вивезення);
- 4) реекспорт;
- 5) транзит;
- 6) тимчасове ввезення;
- 7) тимчасове вивезення;
- 8) митний склад;
- 9) вільна митна зона;
- 10) безмитна торгівля;
- 11) переробка на митній території;
- 12) переробка за межами митної території;
- 13) знищення або руйнування;
- 14) відмова на користь держави.

Митні режими встановлюються винятково МК України [1, ст. 70].

Необхідно зазначити такі моменти. Перший МК України (прийнятий 12 грудня 1991 р.) взагалі не передбачав главу про митні режими [6]. Розділ IV встановлював загальні правила переміщення та пропуску через митний кордон України товарів та інших предметів. Норми цієї глави зводились у частині переміщення (пропуску товарів та інших предметів) до режимів імпорту та експорту [6, ст. 70], тимчасового ввезення (вивезення) [6, ст. 71], транзиту [6, ст. 72]. Переміщення та пропуск товарів і транспортних засобів зводилося до використання чотирьох митних режимів. Економічні, політичні та соціальні зміни, що відбуваються в країні, об'єктивно зумовили необхідність уведення нових видів митних режимів. Другий МК України (прийнятий 11 липня 2002 р.) запроваджував уже 13 митних режимів [7]. Серед них з'явилися такі суто економічні режими, як переробка на митній території України та переробка за її межами. Також зазначалося, що митні режими встановлюються лише шляхом внесення відповідних змін до МК. До речі, у чинному МК України 2012 р., на відміну від попереднього, митний режим тимчасового ввезення (вивезення) визначено як два окремі режими. Тому їх кількість збільшилася. Таким чином, митне законодавство реагувало на політичні та соціально-економічні перетворення в умовах формування ринкових відносин.

Митний режим є основною категорією митного законодавства. В найбільш загальному вигляді митний режим — це сукупність положень, що визначають статус товарів і транспортних засобів, переміщуваних через митний кордон.

В основі виокремлення митних режимів лежить низка так званих режимостворюючих ознак: походження товару; напрям переміщення товару; порядок митного оформлення; розмір митних платежів, що підлягають сплаті стосовно товарів і транспортних засобів; строки знаходження товару під митним режимом; умови знаходження товару на митній території та за її межами; в окремих випадках — додаткові вимоги до певного товару, а також до статусу особи, що переміщує товар; статус товару після завершення митного оформлення [5, с. 479; 8, с. 7–8; 9, с. 219].

Як і багато правових категорій, поняття митного режиму може бути виражене в широкому і вузькому значеннях. У широкому сенсі поняття митного режиму слугує для позначення спеціальної системи заходів і сукупності методів (прийомів), що забезпечують комплексне застосування інструментів митного регулювання, за допомогою яких здійснюється державний вплив на розвиток зовнішньоекономічних відносин [9, 10, с. 42]. Або як правовий режим, що виражається в певному сполученні адміністративно-правових і фінансово-правових засобів регулювання, встановлених митним законодавством, та який має за мету регламентувати відносини, що виникають у зв'язку з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон між митним органом і особою, що їх переміщує [11, с. 366–367].

У вузькоспеціальному значенні — це статус товарів для митних цілей: наявність або відсутність заборон і обмежень, порядок застосування мита, використання (або заборона на використання) на митній території та за її межами.

Звернемо також увагу на те, що сукупність правил, визначених у митному законодавстві щодо конкретного режиму, залежить від мети використання режиму. Так, випуск товарів для вільного обігу (імпорту) застосовується до товарів, ввезених з-за кордону. Це можуть бути як іноземні товари, імпортовані в Україну, так і українські товари, раніше вивезені за кордон без зобов'язання повернення. Митний режим імпорту може застосовуватися й до товарів, які зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, а також до продуктів переробки товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території [1, ст. 75]. Після випуску для вільного обігу ввезені товари знаходяться в повному розпорядженні особи, яка здійснила їх ввезення. Ця особа може вільно розпоряджатися ними в межах чинного законодавства (може бути здійснено передання у власність, володіння або розпорядження іншій особі). Поміщення товару в режим митного складу використовується, наприклад, з метою зберігання товарів під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [1, ст. 121]. У митному складі можуть зберігати-

ся товари, розміщені й в інших режимах — транзиту, тимчасового ввезення, переробки на митній території, експорту, тимчасового вивезення, переробки за межами митної території). Митний режим переробки на митній території використовується з метою переробки іноземних товарів без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності для подальшого реекспорту продуктів переробки [1, ст. 147]. У такий спосіб сукупність правил, застосовуваних при переміщенні товарів і транспортних засобів, прямо залежить від обраної фізичними і юридичними особами мети переміщення. А конкретні митні режими у свою чергу встановлюють межі прав фізичних і юридичних осіб за розпорядженням товарами, що перебувають у їх володінні, або транспортними засобами, ввезеними на митну територію або вивезеними за її межі.

Особливий інтерес становить визначення структури і змісту митного режиму. Д. Бахрах, на прикладі адміністративно-правових режимів, доходить висновку про те, що слід розрізняти змістовну і формальну сторони структури правового режиму. При цьому змістовна сторона — це причини і мета існування режиму, його організаційні, економічні елементи. Юридична сторона — хто, на який строк, на якій території встановлює режим, процедура його введення, скасування, зміни, система «режимних» обов'язків і прав [9, с. 203]. О. Козирін розкриває внутрішню структуру митного режиму через його зміст, що являє собою умови, вимоги та обмеження. При цьому під умовами митного режиму розуміються обставини, які спричиняють можливість поміщення під нього товарів і транспортних засобів, обмеження — прямі або непрямі заборони на здійснення з ними певних дій, а вимоги — дії, зі здійсненням яких пов'язана можливість завершення митного режиму [8, с. 15]. Звертається увага на те, що структура митного режиму не може бути повною без елементів фінансово-правового регулювання (О. Козирін розглядає цей елемент окремо [8, с. 19–29]).

Митно-тарифне регулювання — основний інструмент торговельної політики і зовнішньоекономічної діяльності. Митний тариф — першооснова всієї системи митного регулювання. За своїм характером і сутністю — це економічний інструмент. Митно-тарифні заходи, впливаючи на зовнішньоторговельний обіг за допомогою впливу на ціну товару, впливають на його конкурентоспроможність, рівень нагромадження капіталу, темпи і норми прибутку. Але це вже предмет дослідження митного тарифу. Зазначимо, що крім загальної структури, яка притаманна всім правовим режимам, кожний митний режим має власну структуру, яка визначається його змістом і піддається змінам, спрямованим на реалізацію і захист внутрішніх та зовнішньоекономічних інтересів (добре простежується за змістом трьох митних кодексів, прийнятих за часи незалежності України).

Розглянемо кожний елемент структури митних режимів окремо, виходячи з того, що під умовами митного режиму слід розуміти різного характеру обставини, які й визначають можливість поміщення під такі умови товарів і транспортних засобів.

По-перше, умовою поміщення товарів і транспортних засобів під митний режим може бути їхній статус. Так, у режимі митного складу можуть зберігатися як іноземні, так і українські товари. У митний режим реімпорту можуть бути поміщені товари, які раніше були вивезені у режимі експорту, але у зв'язку з невиконанням (неналежним виконанням) умов зовнішньоекономічного договору, згідно з яким ці товари поміщувалися у режим експорту, або з інших обставин, що перешкоджають виконанню цього договору, повертаються на митну територію України. МК України 2012 р. чомусь додав ще й товари, які були вивезені за межі митної території України у митному режимі тимчасового ввезення, а потім повертаються до завершення строку дії цього митного режиму [1, ст. 78]. Постає питання щодо необхідності використання такої схеми. Товари та транспортні засоби, які тимчасово були вивезені за межі митної території України, не втрачають свого статусу в разі дострокового повернення. Вони залишаються українськими та знаходяться під митним контролем. Вивезення таких товарів відповідно до митного режиму тимчасового ввезення здійснюється з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Таку саму картину маємо з умовами поміщення товарів у режим реекспорту. Цей режим застосовується, наприклад, до товарів, які за статусом є іноземними і були поміщені у митний режим тимчасового ввезення та вивозяться за межі митної території України. В таких випадках постає питання щодо визначення закінчення режиму тимчасового ввезення та тимчасового вивезення.

Окремий статус мають консолідовані вантажі — перевозяться одним транспортним засобом і складаються з двох і більше партій товарів для різних одержувачів або для одного одержувача від різних відправників. Кінцевий одержувач такого товару має право на повторне поміщення цього товару в митний режим митного складу [1, ст. 124]. Залежно від статусу товарів законодавець визначив строки зберігання. Імпортні товари зберігаються у митному режимі митного складу до закінчення строку їх придатності або строків зберігання. Зберігання товарів, призначених для експорту, не може перевищувати одного року з дати поміщення у цей режим. Підакцизні товари, іноземні товари, які були попередньо поміщені у митні режими транзиту, тимчасового ввезення або переробки на митній території України, а також продукти переробки — 365 днів від дня поміщення у режим митного складу.

У митний режим безмитної торгівлі поміщуються іноземні товари, які ввозяться на митну територію України, та українські товари, які вивозяться з

митної території України. Перебувають товари у цьому режимі під митним контролем протягом всього строку їх придатності для споживання та використання. Іноземні товари, поміщені у митний режим безмитної торгівлі, залишаються за статусом іноземними, українські — отримують статус іноземних товарів [1, статті 140–143, 145].

У режим знищення або руйнування можуть бути поміщені лише іноземні товари [1, ст. 175]. Товари знищуються під митним контролем, включаючи доведення їх у стан, непридатний для використання без стягування мита.

У митний режим відмови на користь держави поміщуються іноземні товари, від яких відмовляється власник [1, ст. 183].

Законодавець може встановити *заборони* на переміщення окремих товарів через митний кордон України визначивши види товарів, найменування, класифікацію відповідно до коду ТН ЗЕД, країну походження та інші характеристики. Так, відповідно до ст. 196 МК України 2012 р. не можуть бути пропущені товари, переміщення яких через митний кордон заборонено, або відповідно до закону на переміщення потрібні дозволи відповідних органів. Це правило стосується всіх митних режимів.

У митний режим безмитної торгівлі не можуть бути поміщені товари, що надходять в Україну як гуманітарна допомога, живі тварини. Такі товари не можуть бути поміщені й у режим митного складу. Крім цього, в режим митного складу заборонено поміщати електроенергію, що переміщується лініями електропередач. Знищення або руйнування окремих товарів можливе тільки за умов, установлених Кабінетом Міністрів України чи центральними органами виконавчої влади. До таких товарів належать лікарські і наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори; неякісна та небезпечна продукція; військова, мисливська, спортивна вогнепальна зброя та боєприпаси до неї; холодна і пневматична зброя; вибухові речовини; спеціальні засоби [1, ст. 177].

По-друге, деякі митні режими можуть надаватися лише при здійсненні певних дій. Наприклад, поміщення товарів під митний режим імпорту можливе лише після сплати всіх митних платежів, установлених законами України, та виконання заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. При реалізації режиму імпорту особливо чітко виявляється митна політика держави. Однією із складових цього режиму є нетарифні обмеження, серед яких найбільш важливе значення мають кількісні обмеження, ліцензування, квотування, сертифікація, технічні, санітарні, ветеринарні, фітосанітарні, фармакологічні й екологічні стандарти та вимоги. Ці засоби використовуються з метою забезпечення національної безпеки, виконання міжнародних зобов'язань, захисту внутрішнього ринку. В міжнародній практиці все частіше застосовуються нетарифні заходи як один з методів державного регулювання зовнішньоторговельного обігу. Їх часто називають заходами еко-

номічної політики. Це не завжди сфера регулювання МК України. На законодавчому рівні встановлюється обов'язок осіб, що переміщують товари, дотримуватися цих заборон і обмежень.

У теперішній час найбільш часто застосовуваними заходами економічного характеру є квотування і ліцензування ввезення товарів на митну територію України. Використовуючи ці методи, держава захищає інтереси вітчизняних товаровиробників, утримує імпорт окремих товарів на певному рівні, збільшуючи або скорочуючи його стосовно внутрішнього ринку. Товари, імпорт яких ліцензується або квотується, визначаються Кабінетом Міністрів України. Особливе місце в межах заходів нетарифного регулювання економічного характеру посідають спеціальні, антидемпінгові та компенсаційні мита. Обов'язковою умовою для застосування цих мит є те, що вони можуть запроваджуватися тоді, коли ввезення товарів завдає або може завдати шкоди вітчизняним виробникам подібних товарів. Особливі види мита встановлюються на підставі рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів. Залежно від обставин, які слугують причиною введення особливих видів мита, здійснюється їх диференціація. Так, спеціальне мито встановлюється: а) у разі, якщо товари ввозяться на митну територію в обсягах та за умови, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику; б) як заходи у відповідь на дискримінаційні або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань. Антидемпінгове мито встановлюється у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, компенсаційне мито — у випадках використання при виробництві або експорті товарів субсидій іноземної держави. МК України 2012 р. визначив усі види особливого мита [1, ст. 275].

По-третє, поміщення товарів під митний режим може бути зумовлено настанням для держави сприятливих або небажаних наслідків. Так, Кабінет Міністрів України має право визначати при поміщенні товару під режим переробки на митній території мінімальне співвідношення вартості іноземних та українських товарів; товари, до яких застосовуються фінансові гарантії; обов'язковий реекспорт продуктів переробки за межі митної території України; перелік товарів, які не можуть бути залишені для вільного обігу на митній території України; товари, поміщення яких у цей режим забороняється [1, ст. 148]. У разі використання митного режиму переробки за межами митної території України Кабінет Міністрів визначає товари, продукти переробки, залишки переробки, які обов'язкові для повернення на митну територію; мінімальне співвідношення вартості українських та іноземних товарів.

Обмеження митних режимів визначено в чинному МК України у вигляді прямих або непрямих заборон. Прикладом обмеження є положення, відповід-

но до якого в рамках митного режиму безмитної торгівлі товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску через державний кордон відкритих для міжнародного сполучення та на повітряних і водних транспортних засобах комерційного призначення [1, ст. 140]. Використання їх на митній території України не передбачено. Товари та транспортні засоби комерційного призначення, які перебувають під митним режимом транзиту, не можуть використовуватися з іншою метою, крім транзиту, повинні перебувати у незмінному стані, крім природних змін їх якісних та кількісних характеристик за нормальних умов транспортування і зберігання. Їх можна піддавати тільки операціям з технічного обслуговування і ремонту, потреба в яких виникла під час перебування на митній території України [1, ст. 93].

У межах митних режимів тимчасового ввезення та тимчасового вивезення передбачено використання цих товарів або транспортних засобів. Можливість їх продажу виключається. Можливе проведення операцій технічного обслуговування та ремонту. МК України 2012 р. передбачив можливість передавання права використання товарів у цих режимах іншій особі за дозволом митного органу (ст. 109). В режимі тимчасового вивезення це право поширюється на транспортні засоби комерційного призначення (ст. 117).

У межах митного режиму митного складу товари, які зберігаються на митному складі, не повинні змінювати характеристик, за якими ці товари були класифіковані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності. Такі товари можна тимчасово (не більше 45 днів) вивозити за умови надання фінансової гарантії (крім товарів, які можуть використовуватися для виробництва, будівництва, ремонту чи обслуговування, виконання земляних або інших подібних робіт) [1, ст. 127].

Вимоги митних режимів можна визначити і як *diu*, зі здійсненням яких пов'язана можливість реалізації митного режиму або його завершення. До вимог, пов'язаних з реалізацією митного режиму, можна віднести надання фінансової гарантії. Фінансова гарантія надається для забезпечення митних платежів. Її розмір визначається митним органом виходячи із суми митних платежів, що підлягає сплаті при випуску товарів для вільного використання на митній території України або при вивезенні товарів у митному режимі експорту. В разі використання режиму тимчасового ввезення товарів з умовним частковим звільненням від оподаткування митними платежами за кожний повний або неповний календарний місяць заявленого строку сплачується 3 відсотки суми митних платежів, яка підлягала б сплаті у разі випуску цього товару у вільний обіг [1, ст. 116].

Для багатьох митних режимів характерною є вимога вивезення товару за межі митної території України. Так, митний режим транзиту завершується вивезенням товарів та транспортних засобів, поміщених у цей режим. Вивезення здійснюється під контролем митного органу призначення. В МК України 2012 р. встановлено строки транзитних перевезень залежно від виду транзиту (ст. 95). До вступу в дію цього Кодексу строки визначалися постановою Кабінету Міністрів України. Митний режим тимчасового вивезення завершується шляхом ввезення товарів і транспортних засобів (реімпорту за МК України 2012 р.). Митний режим митного складу завершується поміщенням товарів в інший митний режим або припиняється митним органом у разі: а) передачі товарів на склад митного органу у зв'язку із закінченням строків зберігання на митному складі; б) конфіскації товарів; в) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили [1, ст. 129]. Митний режим вільної митної зони завершується шляхом реекспорту товарів, випуску у вільний обіг продуктів переробки зі сплатою митних платежів; припиняється митним органом у разі конфіскації або повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили. Завершується митний режим безмитної торгівлі шляхом вивезення товарів (за МК України 2012 р. — реекспорту) або поміщення в інший митний режим.

Серед умов, обмежень та вимог митних режимів можна виокремити ті, що стосуються лише товарів або транспортних засобів, і ті, що встановлені для осіб, які переміщують їх. Так, за змістом глави 23 «Переробки на митній території» можна зробити висновок про те, що цей режим використовується юридичною особою. Про це вказує зміст п. 3 ст. 149 (дозвіл видається підприємству...); п. 1 ст. 153 (щодо надання інформації підприємством для отримання дозволу. Прикладом умов, обмежень та вимог до товарів є вказівки на те, що товар отриманий у результаті переробки: п. 3 ст. 154 (продукти переробки можуть реекспортуватися...); п. 3 ст. 167 (обов'язкові норми виходу продуктів переробки...) та ін.

Висновки. Митний режим — один з основних і найбільш складних інститутів митного права. Заповнюючи митну декларацію, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності вказує, під який з режимів, передбачених митним законодавством, поміщуються товари і транспортні засоби. Такий вибір залежить від конкретного припису адміністративного, податкового або валютного характеру, який застосовуватиметься до товарів, переміщуваних через митний кордон. Режимостворюючими ознаками, які лежать в основі вибору митного режиму, є: походження товару (український або іноземний); напрям поміщення (ввезення, вивезення, транзит); статус товару після завершення митного оформлення (випущений для вільного використання або умовно випу-

щений товар); умови завершення митного режиму; сплата митних платежів; надання пільг та деякі інші ознаки. Кожен митний режим має свою внутрішню структуру, що розкриває його зміст і являє собою умови, вимоги та обмеження митного режиму. Через ці режимостворюючі ознаки і внутрішню структуру конкретного митного режиму законодавець встановлює правила використання режиму. Ці правила визначаються митною політикою держави. Поміщуючи товари під певний митний режим, особи, що переміщують товари, зобов'язані їх дотримуватися.

У статті розглянуто лише основні характеристики митних режимів, визначених новим МК України. За межами дослідження залишилися приватні питання регулювання режимів. Багато з них після прийняття нового МК України залишилися не визначеними. Несистематизованість та крайня нестабільність митного законодавства зберігаються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. // Офіц. вісн. України. — 2012. — № 32. — Ст. 1175.
2. Алексеев, С. С. Общие дозволения и запреты в советском праве : монографія / С. С. Алексеев. — М. : Юрид. лит., 1989. — С. 185; Матузов, Н. И. Правовые режимы: вопросы теории и практики / Н. И. Матузов, А. В. Малько // Правоведение. — 1996. — № 1. — С. 14; Тихомиров, Ю. А. Курс административного права и процесса : учебник / Ю. А. Тихомиров. — М. : Изд. Г-на Тихомирова М. Ю., 1998. — С. 399–440; Бахрах, Д. Н. Административное право : учебник / Д. Н. Бахрах. — М. : БЕК, 1993. — С. 141.
3. Кивалов, С. В. Средства осуществления таможенной политики Украины : учеб. пособие / С. В. Кивалов. — Одесса : Астропринт, 1995. — 256 с.
4. Кивалов, С. В. Митна політика України : підручник / С. В. Кивалов, Б. А. Кормич. — Одеса : Юрид. літ., 2001. — 256 с.
5. Гребельник, О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підручник / О. П. Гребельник. — К. : Центр навч. літ., 2005. — 696 с.
6. Митний кодекс України від 12 грудня 1991 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1992. — № 16. — Ст. 203.
7. Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 2002. — № 38–39. — Ст. 288.
8. Козырин, А. Н. Таможенные режимы : монография / А. Н. Козырин. — М. : Статут, 2000. — 247 с.
9. Бахрах, Д. Н. Адміністративне право : учебник / Д. Н. Бахрах. — М. : БЕК, 1997. — 370 с.
10. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации / под ред. А. Н. Козырина. — М. : Спарк, 1996. — 624 с.
11. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации / под ред. А. Н. Козырина. — М. : ТК Велби, Проспект, 2004. — 1056 с.

ТАМОЖЕННЫЙ РЕЖИМ КАК ФОРМА РЕАЛИЗАЦИИ ТАМОЖЕННОЙ ПОЛИТИКИ

Шульга М. Г.

Исследованы таможенные режимы и их влияние на таможенную политику. Особое внимание уделено раскрытию внутреннего содержания таможенного режима, что обуславливает возможность помещения под него товаров и транспортных средств.

Ключевые слова: таможенный режим, условия, ограничения, статус, товары, транспортные средства.

CUSTOM MODE AS FORM OF REALIZATION OF CUSTOMS POLICY

Shulga M. G.

The article investigates the customs regimes and their impact on the customs policy. Particular attention is paid to the disclosure of the internal content of the customs regime, makes the possibility of goods placed in it, and vehicles.

Key words: customs regulations, conditions and limitations, status, goods, vehicles.

УДК 94:[341.221.3+325.4](6-52:430)

ОСОБЕННОСТИ ГЕРМАНСКОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ И ЮРИСПРУДЕНЦИИ В АФРИКАНСКИХ КОЛОНИЯХ

С. М. Луценко, соискатель

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

Посвящено анализу системы управления и юриспруденции в немецких африканских колониях в конце XIX — начале XX в. Выявлено общее и особенное в организации административного управления и судопроизводства в каждой из германских колоний.

Ключевые слова: колонии, колониальная администрация, колониальное судопроизводство, колониальное законодательство.